

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MISSIONÆR — ELLER RYTTEROFFICER?

EN »FAMILIETRADITION« OM PROFESSOR H. C. GLAHN,

SET I SKIFTENDE BELYSNING.

I

»I et til Sønnen Marcus stilet Brev, som nu kun findes i Brevskriverens egenhændige Afskrift, omtaler Professor Glahn som et kendt Faktum, at han i sine unge Dage havde tjent som Menig i Rytteriet«. (Slgtbg. S. 30).

»Brave Søn!

Dit Brev var, som det burde være. Ingen store Ord, ikke heller Frygt for det forestaaende eller Klage over det nærværende. — Jeg er færdig at prygle den Slyngel af, som ikke kan marchere nogle Miile meere eller ligge nogle Dage lidt slettere eller faae et Par Dage lidt mindre Mad, uden strax at finde det besværl. — Jeg kunde kløve Hovedet paa den, som paa Kvindeviis hyler eller skielver, saa snart han hører, at det gjelder Peldsen. Men jeg er ikke heller meget for at høre store Ord af en ung Dreng, der er endnu uforsøgt. Du kan troe mig, at jeg har altid erfaret, at de største Storskrydere ere gemeenl. de feygeste, naar de kommer der, hvor man ikke længere spørger. — Det saa jeg selv i Holstein*). Iblant mine Kammerater vare der et Par Mand, som roste sig af, at de havde været i adskillige Feldtslag og ved hver Leylighed pralte de af deres Manddoms Gierninger, og hvorledes de vilde viise sig, naar det kom til en Træfning. Men aldrig torde de see en vred Mand under Øynene og da vi trak for Hamborg og vi Gemeene troede, at det nu skulde blive Alvor, saa bævede disse Helte og deres Been gik som Espeløv. Den eene maatte jeg endog hielpe op paa Hesten, thi selv var han ikke i Stand dertil, saa afmægtig blev han. Siden den Tid troede jeg aldrig dem, som brugte alt for store Ord. Derimod var der mangen en brav Karl, som gik saa jevnt og stille, at man næsten skulle tvile om, at han duede til Soldat, men viiste derimod ved Leylighed, at Hiertet sad paa det rette Sted. Du erindrer Dig nok Nordmanden, der skiød Overløberen. Jeg har tidt fortalt Dig om ham. Han var just saadan en Karl. Altid roelig, stille, uden Pralerie, men at han sadte en Kugle i Livet paa sin utroe Kammerat; at han ikke var bange for den Modstand, denne Meeneeder kunde gjøre, at han sørgede over, at han var sadt i den Nødvendighed, at straffe sin Medundersaatt paa saadan en følel. Maade og at han undslog sig for den Belønning, man vilde give ham, det viiste, han var en Mand, der vilde staae, naar det gjeldte og var ikke bange for at lugte Krudet. — Maaskee du kunde faae i Sinde at læse mit Brev for dine Kammerater, og for deres Skyld vil jeg fortælle Dig den heele Tildragelse. — Da vi laae i Holstein var der iblant vor Krigshær

*) Fremhævelserne i dette og de følgende Citater skyldes Hensynet til at lette Tilknytningen til efterfølgende Redegørelse.

en stor Deel Fremmede, som havde ladet sig leye til at tiene vor Konge. Men disse Karle vare deels Afskummet af det menneskel. Kiøn der agtede Eed og Pligt og Ære for Intet, deels havde de ikke heller Kierlighed for vort Fædreland; thi her havde de aldrig smagt Ungdommens uskyldige Fornøjelse. Her havde de ey heller Hustruer og Børn, Forældre og Sødskende, Slægt og Venner, de skulde forsvare.

Derfor var det ikke heller at undre over, at disse Meeneedere løb i Hobetal over til Fienden, hvor mange af dem toge Tieneste for ved første Leylighed at løbe bort igien. — For at hindre disse Overløbere maatte Landets egne Børn, Nordmænd og Danske besætte alle de vigtigste Vagter og enhver fik Befaling, at nedlægge enhver, der var troeløs nok til at bryde den Eed, han havde svoret. Det hændte sig engang at slig Niding var sluppen forbie de andre Poster, men til sin Ulykke stødte paa den yderste Forvagt, hvor den Gang just en Nordmand stoed. Denne søgte at overtale Meeneederen at vende tilbage igien og erindre sig den Troeskab, han ved sin Eed havde forpligtet sig til. — Den Tydske loe kun af disse Forestillinger og foragtede de derpaa følgende Trudsler, allerhelst Nordmandens sagtmødige Anfald syntes at vise en Karl, der var lidet skikket til at straffe Skielmer. — Med en foragtelig Mine gjør Tydskeren omsider Ende paa Samtalen og idet han siger: Adlæs Bruder, Lebe wohl. Nun lauf ich meiner Seel! raaber Nordmanden, Bie! eller jeg skyder og i det samme gav han ham en Kugle, saa denne skamløse styrtede ned paa Steden. — Men det var saa langt fra at Nordmanden glædede sig over dette Nederlag. Denne Ædle sørgede meget mere over den tunge Pligt, at fælde et Medmenneske, Medundersaat. Det forefaldne blev meldet; Nordmanden kaldet og roest for sin Troeskab og Paapassenhed. — Obersten for det Regiment, som Meeneederen hørte til tog en Pung op med en Deel Dukater og leverede den til Nordmanden. »Meener Du, sagde Helten, med en halv forbittret og halv taknemmel. Mine, at jeg skyder mine Kammerater ihjel for Penge. — Dog, du er en Prinds! Een Dukat, tager jeg, for at foreviise mine Landsmænd om jeg kommer heel hiem igien, at jeg har faaet den af en Prinds. — Da denne Gierning rygtedes, blev jeg saa liden i mine egne Øjne. Jeg troede gierne at kunde have skudt Overløberen, men at give mig i Samtale med ham, koldsindig at overtale ham til at gaae tilbage og ved at redde ham . . .«

Det er rart at have et fast Udgangspunkt for en Undersøgelse som denne, der nødvendigvis baade maa blive noget svævende og springende. Et saadant fast Udgangspunkt byder dette Brev. Ingen kan komme uden om de Udtryk, hvori Professor Glahn her taler om sin Militær-tjeneste: den fremtræder virkelig som »et kendt Faktum«. Noget andet er jo, om den ogsaa virkelig er et Faktum, og der er dem, der stiller sig skeptisk dertil. Dette kommer ikke alene af, at Glahn ikke med et Ord omtaler en saadan Episode i sine autobiografiske Optegnelser (Slgthg. S. 7 o. a. St.), men beror ogsaa paa den særlige Stilling, de Papirer, hvori denne Episode omtales, indtager blandt hans skriftlige Efterladenskaber. Disse Papirer er, 1: et Brev i Dialogform (saavidt jeg skønner en Blanding af Digt og Virkelighed, som højst kan faa sekundær Betydning som Dokument. Det gemmes derfor til sidst — det skal man jo ogsaa helst gøre med »det bedste«); 2: et »Læg« i Folio, som des-

værrer er noget defekt. Det indeholder egenhændig Afskrift (med enkelte Rettelser især af stilistisk Art) af nogle Breve til hans Søn Marcus. — I det første mangler Begyndelsen. Det næste er dateret d. 15. Maj 1792; derefter følger ovenstaaende Brev, som mangler Slutning, ligesom det næste mangler Begyndelsen. Det 5. er dateret d. 6. Juni 1792; det 6. (det i Slgtbg. S. 37 citerede om »Munderingen, der klæder saa godt«) maa i Følge sit Indhold være fra 1793, da Sønnen det Aar blev Kadet; det mangler Slutning. Alle disse Breve føles afgjort som Afskrifter, skrevne tydeligt, med hans sædvanlige Haand. Det 7. og sidste derimod, gør nærmest Indtryk af et Udkast; det er et Forbittrelsens Udbrud og maa være fra 1801. Efter det findes Begyndelsen til et nyt Brev; men det er kun blevet til »Brave Søn!« De sidste Sider er blanke.

Spørgsmaalet bliver nu, om disse Breve, ligesom Brevet i Dialogform, er »Dichtung und Wahrheit«, eller om det er virkelige Breve. Som Bevis for dette sidste anfører jeg følgende: To af dem er daterede; at de ikke er det alle, indeholder intet Modbevis, da ikke faa af Professor Glahns Originaler er udaterede. Og Deres formanende og opdragende Indhold er hist og her isprængt med Hilsner, Oplysninger fra Hjemmet, Smaakommissioner o. l. — Karakteristisk i saa Henseende er Brevet af 6. Juni 1792, som jeg derfor anfører her:

Min kiære Søn!

d. 6te Jun. 1792.

Jeg haaber, Du har faaet mit sidste Brev, hvorved jeg sendte Penge til Din Morbroder til Mundering m. v. At Du ikke har besvaret samme, har formodentl. Din Reyse til Lyngbye foraarsaget; thi at Du har været der, fik jeg at viide af en Skrivelse fra Frue E...¹⁾ — Her leve vi alle vel. Den tykke Kone i O... blev i Løverdags begravet. Herr S... er kommen hjem. Din Søster Pauline²⁾ er i V... og Din Cousine G..., der i en tre Ugers Tid har været her, reyeste hiem i Gaar. Den lille Hoppe har faaet et Brud i Manken. Kalvene ere nu komne ned paa Overdrevet. Din ældste Broder har i denne Tid været hiemme. Din Moder og jeg tilligemed din Søster St...³⁾ vare i forrige Uge i N... Der siges, at V. B. vil lade N., A... udskifte. T...⁴⁾ paastaaer, at i hvor flittig Du er, vil han dog være slittigere. Alt Kornet staaer got her paa F...⁵⁾, men vi kunde gierne taale nogen Regn. Jordlopperne æde Kaalplanterne af alt eftersom de blive satte. — Alle de unge Frugttræer blive ved, men af Ribstræerne ere nogle udgangne. — Pilene slaae godt an. En Haugeploug ventes hver Dag fra Nicolai Smed. I Paulines Have har hun saaet Hør til Halvs med Ole B..., hvilket kommer op i Klumperviis. L. S...s Hoppe bliver for sin lange troe Tieneste skuddt ihjel og faaer Heltens Død. — Skriv Du mig nu saa meget Nyt til, der kan interessere mig saa meget, som det, Du har faaet herfra. Lev vel, min Søn! Hils kierlig Din Morbroder, Moster og alle Dine Cousins fra os alle. Naar Du frygter Gud og skikker Dig vel, elskes Du stedse af mig.

G

¹⁾): Egede, gift med Brevskriverens Svoger Søkaptain Chr. Thestrup E., hos hvem Marcus boede i Kbhvn. (sml. Hilsnerne sidst i Brevet). — ²⁾ Slgtbg. S. 41 (A, 2). — ³⁾): Christine, Slgtbg. S. 41 (A, 1). — ⁴⁾ Tønne, Slgtbg. S. 88 (A, 8). — ⁵⁾ Falster. —

I de andre Breve findes lignende praktiske eller personlige Bemærkninger spredt, som f. Eks.:

» . . . vist er det, at det vilde gøre mig ondt, om Du, som en Præste-Søn skulle ikke kunde gjøre Dine Sager vel saa got og viise Dig lige saa duelig, som Officeerbørn. Saa meget vil jeg dog imellem os sige Dig, at siden Dine Foresatte ere fornøiede med Dig, er jeg og, og derfor sendes Din Morbroder Penge til en komplet Mundering, som Du ellers ikke endnu havde faaet af Din Fader. [Dette sidste er at opfatte som Underskrift; men den er i Regelen udeladt i Afskrifterne].

I umiddelbar Fortsættelse af det Slgtbg. S. 37 citerede: »Din Mundering, siger man . . . « læses i »Læget«:

»Du er en smuk Kadet, siger man. Det er vist, at der ikke er noget at udsætte paa Din Skabning. Endog Børne-Kopperne lydede Dig ikke, men Du gik dem vel igennem, uden at bære mindste Mærke efter dem. Men paa det at Du ikke skal hovmode Dig af Din Skabning, ligesom den ikke var en Gave af Gud, saa gav han Dig en Syster [Slgtbg. S. 93 (A, 9)], hvis Ansigt viiser, hvad der kunde have blevet af Dit. Du var efter vore Tanker just udsadt for denne Skiæbne, og omendskiønt Din Moder i sit Svangerskab talte ikke noget til mig derom, jeg ikke heller til hende, saa vare vi dog begge i Frygt, at Du skulde fødes med Lyde og da Du nu var født og var lydesløs, var det først, at vi gave hverandre vores Frygt tilkiende. — Lever jeg og taler med Dig, skal jeg fortælle Dig det, i Fald jeg ikke allerede haver fortaalt Dig det og da vil Du meget meere faae Aarsag til at takke Gud, at Du er velskabt . . . « [I »Nogle Smaatræk af Professor Glahn og Families Liv, skrevet i Juli 1874 af deres Datter Datter Ida Lassen f. Ørbech« (Slgtbg. S. 102, B, 3) berettes om denne Søster: »Bedsteforældrene [nl. Ida Lassens, altsaa: Forældrene til Barnet] sørgede meget over, at vor Herre tog hende og det var næsten Synd af dem; thi hun manglede Gane og havde dobbelt Hareskaar; en Guldgane skulde hun have haft og Høsekød skulle der syes ind i hendes Læbe, saa hun slap for meget, det lille, ellers meget smukke Barn«].

Et Par andre Citater, der fremviser saadanne personlige Træk, vil findes nedenfor i anden Sammenhæng, og man maa med alt dette for Øje indrømme, at der skal meget vægtige Beviser til for at turde bestride, at der her foreligger virkelige Breve.

Men er det saaledes godtgjort, at det Brev, der danner vort Udgangspunkt, er et virkeligt Brev, saa er det utænkeligt, at Brevskriveren i det skulde indblande en opdigtet Episode fra sin Ungdom og først binde sin Søn den paa Ærmet, derpaa opfordre ham til at læse det for sine Kammerater eller som andetsteds for sin Morbror og »Moster«:

De Breve, jeg skriver Dig til, bør Du stedse viise Din Morbroder og Moster. De ere nu i Dine Forældres Sted og kan kræve af Dig den Pligt, at Du Intet dølger for dem. Jeg skriver Dig ikke heller andet til, end hvad de maa see, læse, vide. Deraf kan Du ogsaa have den Nytte, at hvad jeg i mine Breve ikkun kan peege til, vil de udførligere underviise . . .

Han gaar jo desuden ud fra, at Sønnen kender denne militære Fortid i Faderens Liv fra Samtaler i Hjemmet. Og hvormed begrunde den ufattelige Naivitet, det vilde være, at ty til en saadan barnagtig Fiktion. Man kan fremhæve, at det kun er i disse Breve (og i Dialogen) at han kommer ind paa dette Militærspørgsmaal. Det er rigtigt: til sine studerende Sønner taler han som sagkyndig om deres Studier, — han var jo selv Præst; til Apotekerdrengen Hans taler han om Salver og Krukker med en vis Sagkundskab, næsten som om han selv havde haft sin Næse lidt i den Slags Sager (hvad han vel ogsaa har i Grønland); men han bilder ham ikke ind, at han har været Apoteker. Til sine militære Sønner taler han om Soldatervæsenet, og han behøver ikke at ty til opdigtede Oplevelser for at gøre Indtryk; det fremgaar klart af de Breve, hvor han ikke kommer ind paa sligt (f. Eks. det om »Munderingen«).

Man vilde altsaa komme ind i uløselige Vanskeligheder, hvis man vilde hævde, at disse Hentydninger til en Rytterepisode ikke var at opfatte alvorligt, og idet jeg nu foreløbig gaar ud fra den som en Kendsgerning, vil jeg i det følgende søge at underbygge den ved at undersøge saadanne Spørgsmaal som: hvorledes, hvornaar og hvorfor.

II

»Ridekunsten dyrkede han med lidenskabelig Interesse og ønskede derfor, at hans Sønner skulde være lige saa dygtige paa dette Omraade, som han selv . . . Han omtaler tidt sine Heste, og den Tradition gaar endnu i Familien, at han i sin Ungdom vaklede mellem at blive Missionær eller Rytterofficer«. (Slgtbg. S. 30).

Min Farfar, Apoteker Hans Egede Glahn (Slgtbg. S. 75 A, 6) er vist den af Professor Glahns Børn, som har opbevaret flest af Brevene fra Hjemmet; og dermed hænger det maaske sammen, at han ogsaa har begyndt at samle paa andet skriftligt fra og om sin Far. I 1858, da han var 75 Aar, har han saaledes bedt sin ældste Søster Pauline Ørbech (Slgtbg. S. 41, A, 2), dengang 84 Aar, om at fortælle lidt om Forældrene og Hjemmet, og hun nedskrev da en Række spredte Erindringer, som jeg ved Lejlighed haaber at bringe frem, men hvoraf her kun skal citeres den Passus, der vedkommer os i denne Sammenhæng: »Da Far ønskede at faa Levebrød, Søgte han paa eengang 3 forskellige Ting, Ofiser ved Husarerne, Missionær paa Grønland og jeg tror det 3 var, noget ved et Dragon Regiment«. Det er denne »Familie-

tradition«, hvortil der sigtes i ovenstaaende Citat af Slægtbogen. Forfatteren af denne har ganske naturligt reduceret de »3« til 2: Missionær, som Glahn vitterlig blev, og Rytter, naturligvis med det Maal at blive Officer, hvilket sidste han i hvert Fald ikke blev. Om 3-Tallet har noget paa sig, vil vi foreløbig lade ligge; ligeledes hvorfor Officersaspiranten har spaltet sig i en straalende »Husarofficer« og det lidt mystisk-matte »noget ved et Dragon-Regiment«. Foreløbig fremsætter jeg kun den Formodning, at Husarofficer har været det, som den unge Mands Hu har staaet til.

I vore Dage er Husaren vel den flotteste, men Dragonen nok den populæreste; men anderledes var det dengang — (ja »dengang«, det vil jo sige paa Syvaarskrigens Tid, 1756—63; thi en militær Episode maatte dog ligge mellem 1755, da Glahn blev Student og 1760, da han kom paa Missionsseminariet). — Jeg vil citere, hvad Johannes Ewald siger om dette Spørgsmaal i »Levned og Meninger« (skrevet 1774—78, men først udgivet 1804—08 og senere). I Afsnittet »Viinflasken« skriver han for at motivere, hvorfor hans eneste Begæring var at blive (preussisk Husar¹):

»En Omstændighed af de Danskes Kandestøberiske Krig²), som jeg med Flid har spart til sidst i disse Betragtninger er den besynderlige Høyagtelse, som man i Almindelighed havde for de Preussiske Husarer. Grunden hertil kunde i det mindste ikke være tilstrækkelig eller ægte, da Husarerne ved alle Armeer, næst Cosakker, Calmukker og Pandurer, med al Ret er mindst agtede af alle Tropper. Maaskee, at blot deres Huer og deres Knebelsbarter var Skyld deri. Rimeligere var det kanske det dristige, det raske og vilde, som man comisk nok forudsatte hos Folk, der var saa bisarr klædte. Men endnu sandsynligere var det den naturlige Tilbøyelighed, som en hver har til Frihed. Husarerne var, i det mindste efter vort Begreb om dem, de frieste blant alle Soldater. Om man kan være Helt under al Subordinationens Tvang, er noget, som jeg vil opsætte at undersøge til en anden Gang. Saa meget kan jeg sige strax, at det falder os af Naturen meget vanskeligt at forestille os en Helt i denne Stilling. Hvor liden Deel har dog den kækkeste Infanterist, jeg vil ikke sige i vor Høyagtelse, men selv i vor Opmærksomhed, naar han vel med det koldeste Blod nøye forretter alle sine Pligter, men paa det mindste Vink af Trommen eller af Majorens Kaarde maae retirere for en Fiende, som han foragter? Hans Cammeraders Feighed, Generalernes Uforsigtighed, slette Stillinger, uformodentlige Vanheld — hundrede Ting forene sig i at quæle hans Tapperhed og en hver ærefuld Gnist deraf. Hertil kommer det, at han forsænket i Mængden sjelden eller aldrig kan bemærkes. Husaren derimod er ofte baade allene og frie. Hans Handlinger og hans Ære staaer derfor tiere i hans Magt, og han bliver bedre og tiere bemærket . . . «

¹) Husarerne var oprindeligt et irregulært Rytteri i den ungarske Hær; det blev senere efterlignet i andre Lande. Herhjemme oprettedes 1736 et Kompagni paa 30 Mand med 3 Officerer, 3 Underofficerer og 1 Trompeter; men det opløstes 1746. Det brugtes til Vagt- og Ordonnansstjeneste. Under Syvaarskrigen blev derimod de preussiske Husarer uddannet til egentligt Kamprytteri, med tilhørende

Massevirkning i store Rytterchok, og det indlagde sig under Førere som General Ziethen stor Berømmelse. — *) Med »de Danskes kandestøberiske Krig« sigtes der til det Krigsrøre, der skabtes under Syvaarskrigen ved Frygten for et russisk Angreb paa Danmark over Holsten.

Der hvilede altsaa virkelig et romantisk Skær over Husarerne, og for en ung Mand med Eventyr i Blodet kunde der nok være noget, der fristede til i et saadant Korps at forsøge, om Lykken ikke havde gemt et Par Sporer til ham. Saadan ræsonnerede — eller fantaserede Johannes Ewald i hvert Fald; og naar man har læst om, hvordan Professor Glahn var i sine ældre Dage, er der i og for sig intet utroligt i, at han i det mindste kan have »drømt« den Slags Drømme i sine unge Aar. Vist er det, at han til sine sidste Aar har bevaret en Begjstring for Husarerne, som gentagne Gange giver sig Luft i »Forslag til et Kajakroerkorps Oprettelse«, Kbhvn. 1801. Saaledes skriver han i en Fodnote til W. H. F. Abrahamsons Fortale:

»... En anden Sag er det med Klapjagten, om jeg saa maa kalde den, der er den fornøieligste som kan tænkes efterdi den kun har Sted, naar store Selskaber mødes paa Søen og en ung Sælhund lader sig tilsyne. Hvo der kiender Husarernes Manøvrer kan gjøre sig Begreb om denne Jagt. Den behøver man ikke at opmuntre unge, ja vel ikke engang de gamle Kajakroere til; thi den haver noget saa indtagende og moersomt ved sig, at ingen forsømmer den, naar den tilbyder sig. — [S. 8 i Afh.:] »Man nægter mig vel ikke heller at, under visse Omstændigheder kan en Haandfuld Husarer udrette mere end det dobbelte Antal af det tunge Kavalleri«. [S. 90] »Dette allene vil jeg sige: de bleve omtrent paa Søen det samme, som Husarerne paa Landet, og paa den Fod disse tages i Hensigt til andre Cavallerister, ville nok hine [o: Kajakroerne] tages i Henseende til Søetaten«.

Spørger vi nu, om der da er Mulighed for, at Glahn virkelig har tjent ved Husarerne, da maa vi svare, at saa maatte det være i 1762; thi først da oprettedes der paany et Husarregiment herhjemme, da Krigsfaren ved Peter III's Tronbestigelse blev akut for Danmark; men paa det Tidspunkt var Glahn jo paa Missionskollegiet (sml. ovnf. S. 18).

Imidlertid siger han jo heller ikke selv i Brevene, at han har været Husar. Han siger at han var Rytter [altsaa maaske »noget ved et Dragon-Regiment«]; han skildrer Forholdene i Hæren med dens Blanding af hvervet, fremmed Pak og et faatalligt, nationalt Element af udskrevne Soldater; beretter, at han laa i Holsten, at man trak for Hamburg, og at »vi« gemene troede, at det blev Alvor. —

Man læse nu følgende Citater af Professor Edv. Holms »Danmark-Norges Historie under Frederik V« (Kbhvn. 1897) 1. Afd. S. 208.

»... den 24. Maj 1758 sluttedes en Forbundstraktat imellem Frederik V og Frankrig i Kjøbenhavn. I Følge den lovede Kong Frederik inden 2 Maaneder efter

Udvekslingen af Ratificationerne af Traktaten at samle en Hær paa 24000 Mand i Holsten og at underholde den paa egen Bekostning saa længe [Syvaars-] Krigen varede, og han erklærede, at han vilde opfatte ethvert Angreb paa det gottorpske Holsten ligesom ogsaa ethvert Skridt imod Hamburgs og Lübecks Neutralitet, som om det var rettet mod hans egne Lande«. — Senere, S. 292, gives der forskellige Oplysninger om Hæren. Den bestod af »5000 Ryttere (3: Kyrasserer), 700 Dragoner og 18000 Mand Fodfolk. Den langt overvejende Del af denne Hær var hvervede Soldater; men 4 [8?] Batailloner var norske nationale Tropper. Tallet af norske Soldater forøgedes i de følgende Aar ret betydeligt ved Overførsel fra Norge. Samtidig forstærkedes den nationale Hær i Kongeriget og i Hertugdømmerne . . . For en ikke ringe Del brugtes disse nationale Tropper til at udfylde Huller i de hvervede Regimenter, der havde lidt betydelig ved Rømninger. I Løbet af 5 Halvaar var disse løbet op til 951 Mand. Aabenbart dueede Disciplinen ikke ved Hæren«. — I 2. Afd. S. 384 f. siges om de hvervede Udlændinge: »Den største Del vare ryggeløse, forgjældede, undvigte, forviste, Forældre og Mestre ulydige, fordrukne, til Ørkesløshed, Ondskab og Liderlighed henfaldne Mennesker«. (Citat fra Samtiden) . . . Det var alt for bekjendt i hvilken Grad Upaalideligheden hos de hvervede Udlændinge havde vist sig i disse Aar [1758—61], og hvorledes man ligesom havde maattet bruge de nationale Soldater til at passe paa de andre. (Se L. Daae: Norske Bygdesagn 1. Saml. 2. Udg. S. 135 om to norske Grenaderer, der skød nogle tyskfødte Soldater, da de vilde desertere. Flere samtidige Forfattere have omtalt dette Træk).

Disse Citater suppleres af følgende fra Vaupels »Den danske Hærs Historie« II, S. 76: »I Juli 1758 indtog Hæren følgende Stilling: Artilleriet, Rytteriet, de to Garde- og de 8 norske Batailloner lagdes i Kantonnement langs med Holstens sydlige og østlige Grænse fra Wedel over Pinneberg [20 Kilom. nordvest for Hamburg] og Oldeslohe til Lübeck, . . . de hvervede . . . Fodregimenter indespærredes . . . i Rendsborg og . . . Glückstadt. Paa denne Maade søgte man at hindre Bortløben«.

Man vil da se, at Brevet og den historiske Skildring mødes i den Grad, at man har vanskeligt ved at tænke sig en nøjere Overensstemmelse. Der er tilmed noget friskt og selvset over Brevets Skildring. I saa Henseende er Fortællingen om Nordmanden værd at lægge Mærke til. L. Daae henviser som Kilde til »Topografisk Journal for Norge« 16. Hefte (1796) S. 120. Der omtaler Præsten J. N. Wilse en Historie om nogle Nordmænd, der skød nogle Overløbere; men om det er den samme Historie som i Brevet, faar staa hen. Det drejer sig her om to Nordmænd, hvoraf den ene er W.'s Sognebarn; der er fem Tyskere, der vil undløbe; der er ingen Parlamenteren, men straks Skud og Modstand fra Flygtningenes Side. Wilse har læst Historien uden Navns Nævnelser i Mallings »Store og gode Handlinger« i en Form, der kommer Glahns nærmere; men Wilse ser bort fra Uoverensstemmelserne og, da hans Hjemmelsmand er en saa paalidelig Mand, fastslaar han Identiteten. Malling henviser som Kilde til et Digt af Suhm: »Om Norge«, hvor Episoden berettes meget kortfattet. Det bør bemærkes, at hos Wilse, Malling og Suhm er Hovedmomentet det, at Nordmanden afslaar Belønningen; hos Glahn lægges Hovedvægten paa den menneskelige Maade,

hvorpaa Overløberen formaner til at gaa i sig selv, hvorved Afslaget af Belønningen næsten bliver en Selvfølge. De andre Beretninger savner ogsaa ganske det dramatiske Sving, som paa de afgørende Punkter præger Glahns; Soldaten anføres kun een Gang, talende: »Jeg skyder ej Folk ihjel for Penge«. Dog modtog han et Par Ducater til Erindring af Prindsens Naade ved den Lejlighed«. Saaledes er den matte Slutning i Steden for Glahns ægte norske, naivt-stoute: »Men Du er en Prins . . . osv.« Een Dukat er ogsaa rimeligere som Erindring end et Par, der straks smager af Betaling. Hos Malling og Wilse siges Officeren at være Prins Friedrich Albrecht af Anhalt Bernburg, som i Vaupel »Den Danske Hærs Historie« første Gang nævnes 1761 som Bataillonschef. Om han har været ansat før som Oberst, har jeg med de forhaanden værende Midler ikke kunnet efterspore. Men Historien kan — og med Tilstandene i Hæren for Øje er det vel ikke usandsynligt — have gentaget sig med Variationer, og maaske der foreligger Sammenblanding af to Begivenheder.

Som en Illustration til hele dette Rytterspørgsmaal, finder vi et hos den senere velærværdige Præstemand og Professor i Grønlandsk ret ejendommeligt Træk, som vel er værd at fremhæve i Sammenhæng med denne »Tradition«, nemlig den Rolle Ridning spiller i hans Opdragelse af de tre yngste Sønner. De »lærde Sønner« har vist ikke haft Anlæg. I de foran citerede »Smaatræk« skriver Ida Lassen:

»Bedstefader [altsaa Professor Gl.] var tidt fortvivlet over sine studerende Sønner, der slet ikke var practiske, især over Oncle Adam; da de var hjemme som Dreng, havde hver af dem sine Ting at passe, at det blev udført ordentligt og i rette Tid, og blev da af Faderen tituleret Forvalter o. dsl. [sml. Slgtbg. S. 33]; men disse Forholdsregler bare i det mindste for de ældstes Vedkommende ingen glimrende Resultat [her kommer Beretningen om Rimbrevet (Slgtbg. S. 38—40) og dets Anledning]. Oncle Adam svarede [paa Rimbrevet]: At naar Fader skjendte paa Vers, læste de det 2 Gange, paa Prosa kun een; men praktisk blev han aldrig, den kjære Oncle!« —

Men i Brev af 15. Maj 1792 (i »Læget«) skriver han til den 11 aarige Marcus, som dengang var Kadetaspirant i Kbbvn.:

» . . . I Dit Sted er Din Broder H . . . [Hans, den vordende Apotekerdreng, dengang 9 Aar gl.] min jævnl. Følgesvend. Han rider rask, men forleden havde »Falken« nær gjort ham til Græsrytter. Kommer Du til det ridende Artillerie, har Du det forud for de Kiøbenhavnske, at Du forstaaer at ride en Hest og har ikke nødig at holde Dig fast i Manken«.

Traditionen om, hvordan Tønne virkelig blev Græsrytter, omtales i Slægtbogen S. 30. I Brev til Hans (vistnok 1797) læses: »Tønne har faaet en smuk Skimmel og er hierteglad«. Et udateret Brev til Tønne (som bærer Paaskriften: »Min Faders første Brev til mig«) indeholder følgende:

»Du havde ikke kundet redet hjem i Aftes; thi det var alt det, at Danine og jeg kunde se Veyen. Nu sendes han efter Dig tilligemed Blis, som Du skal ride hiem paa; thi falder Du af, saa har Du ikke langt at falde og blødt er det i Vejen. Du maa ikke riide uden sagte. Det er kun naar jeg selv er med, at Du kan galopere... Har Du sørget for at Din Hest er fooret og vandet. Naar Du engang kommer i Feldten, bør Du ikke aleene have Omsorg for Dig selv og Dine Soldater, men og for alle de Heste som behøves til at trække Kanonerne og Eders øvrige Tilbehør; thi ellers bliver Du staaende midt paa Veyen og kan intet udrette«.

Da Tønne i Foraaret 1800 skulde til Kbhvn. for at blive Kadet, staar der i et Brev til Marcus:

»Da Tønne tænker paa at følge med en af Officerene, som henter Artilleriekudsk og Hest, saa har jeg lovet ham, at han isaa Fald maa paa Veyen, naar han er kied af at kiøre, stige til Hest, og nu foerer han selv dagl. Artilleriehesten og den er — fra det Øjeblik af —, at han troede at være fast Mand i Kongens Tjeneste, hans kiereste Ven og Selskabsbroder«. [Tønne var da 12 Aar gl.]

Det er vel af disse Citater klart, at Professor Glahn har været en dreven Rytter, og at han virkelig har lært sine Sønner at ride. Men hvordan er han selv bleven udlært i Kunsten? Han var ganske vist til sit 12. Aar i Hjemmet i Alling; men har han end redet der (han beretter jo desværre saa at sige intet om Barndomstiden) saa har han vel glemt det i de følgende 5 Aar, da han fra sit 12. til sit 17. Aar blev forberedt til Studentereksamen i Morbroderens Hus i Kbhvn. Han var saa atter hjemme i Alling i omtrent 2½ Aar, kun med den Afbrydelse, det forvoldte at tage Filosofikum og Baccalaurigraden; i det første Aar forberedte han sig til disse to Eksaminer, i de sidste 1½ Aar underviste han sine to Brødre og fik selv Undervisning af sin Far i Prædikevidenskab og Græsk. Hvis man nu følger de førømtalte autobiografiske Optegnelser, studerede han i Kbhvn. 1757—63, var Missionær i Grønland 1763—68, boede i Kbhvn. 1769—71, i Ullensvang 1771—78, hvilket vil sige, at han fra sit 19. til sit 40. Aar var afskaaret fra at sidde paa Hesteryg (i Ullensvang gik Sognerejserne pr. Baad). Hvorfra har han da sin Kærlighed til og navnlig sin Færdighed i at ride, hvorfra sit Kendskab til Ryttermanøvrer? Ja, man kunde gaa videre og spørge: hvorfra stammer den ægte Soldateraand, som Gang paa Gang røber sig i disse Breve. Det vilde være let at fremdrage Citater, der viste den, men det vilde føre for vidt i denne Sammenhæng. Men da efterfølgende Brev — det sidste i »Læget« — indeholder et Par vigtige Led for Udviklingen af Rytterspørgsmaalet, aftrykker jeg det her. Det giver et ualmindelig energisk, men absolut upræsteligt Udtryk for hans Stemning under Indtryk af Slaget paa Reden 1801.

[Medens de hidtil kopierede Breve er skrevne med en fast og særdeles tydelig Haand, er det sidste Brudstykke skrevet med en ikke just rystende, men harmdirrende og spruttende ubehersket — ofte svært læselig Haand, Begyndelsen mangler].

mine Hænder, som før kløvede den stærkeste Pande, skiælve¹). Næppe kan jeg faa dem til Munden, naar Din Moder haver tillavet mig en god Ræt Kaal eller ret gode og tykke Erter²). Men, Gud skee Lov, jeg har en Søn! Du vil straffe Fienden for han bedrøvede Din Moder³) og for han begyndt[e] saa seent, at din Fader i[ikke] kunde gaa i dit Sted. — Hui! Kunde jeg endnu svinge mig paa min Hest, som jeg kunde for 40 Aar siden⁴). Hui! Saa skulle Du i Roelighed hav været hieme og snart skull mine Kammerater med mig sendt Fiend[en] til den and[en] Verd[en], og paa dene Guds gode Jord skull[e] ing[en] Fiende have gjort Din Moder nogen] Uroe. — Slaae, min Søn! Slaae! Slaae Dommedags Slag. Lad Din Moder aldrig meere sørge! Slaae! Slaae saadanne Hug, som vor[e] Fædre slog. Slaae! og falder du! jeg skal glæde mig, at Du faldt, som en Helt, og jeg skal trøste Din Moder. — Slaae! Slaae dem, som bedrøvede Din kiere Moder — og som bedrøvede hende, som Du elsker endnu meere, end din Moder, hende, som skal være Dig det, din Moder var mig — Slaae! og slaae saaledes, at Du og Dine Medstridere kan snart gjøre Ende paa Krigen. Slaae, at Du snart kan komme hjem til Din Moder og til din [K] E⁵) —, du kiender hende nok, og falder du; thi ing[en] kan vogte sig for en Kugle i Livet, saa, i det Du falder, raab da til dine Medstridere: Hevn dette. Skaf Fred i Landet og falder een af dem gjør du det sam[me]. —

¹) Et saadant overdrevent Udtryk fandtes ofte i patetisk Stil og betød kun: »som før kunde kløve«. — ²) Hans Livret. — ³) Hendes Broder, førnævnte Chr. Thestrup Egede »kommanderede i Slaget paa Reden 1801 med Heltmod Kavalleriprammen »Rendsborg«, der blev fuldstændig ødelagt, og selv blev han tagen til Fange«. (G. F. Holm i Salmonsens Konversationsleksikon, 2. Udg., VI, S. 751). — ⁴) Henviser os denne Gang direkte til Syvaarskrigens Tid. — ⁵) Jeg opfatter det overstregede K som »Kæreste«, der er rettet til E. ∴: Elskede, maaske fordi Forlovelsen ikke var officiel (?); Marcus blev gift 1804.

III

»Det objektive Bevis for en saadan [militær Periode i Brevskriverens Liv] har det imidlertid ikke været muligt at præstere; mærkeligt nok ymtes der ikke et Ord om denne Sag i Autobiographien«. (Slgtbg. S. 31).

Vi har først undersøgt, hvad Værdi Brevene i »Læget« kan have som historiske Kilder. Dernæst har vi betragtet disse Breves og »Familietraditionens« Udsagn om en Rytterepisode i Belysning dels af den almindelige historiske Baggrund for en saadan paa Syvaarskrigens Tid, dels i Belysning af karakteristiske Træk i Professor Glahns Betragtningmaade, Vaner og Opdragelse; og vi har intet fundet, som gør Paastanden om, at der har været en Rytterperiode, usandsynlig. Det

er da paa Tide, at vi søger at klare os: hvornaar, hvorfor og hvorledes, ud fra hans eget Liv i Syvaarskrigens Tid; det er her, Under søgelsen skal bestaa sin Prøve. »Det objektive Bevis« lader sig vistnok overhovedet ikke føre, men kan der naas et Sandsynligheds-Bevis, vil det jo have en ikke ringe Vægt med Brevenes Udsagn som Grundlag.

Vil man finde Tidspunktet, maa man i det højeste søge det mellem 1755, da Glahn bliver Student og 1763, da han bliver Missionær. Nu gør han i de autobiografiske Optegnelser udtømmende Rede for Tiden fra 1755 til henimod 1758, idet han (Slgtbg. S. 17) siger at han i 1 Aar studerer til Filosofikum og Baccalaurigraden hjemme og — efter et Besøg i Kbhvn. for at tage disse to Eksaminer — paany er hjemme i 1½ for at læse med Brødrene og undervises af Faderen. Før 1758 var der ingen Tanke om Krig, end sige Krigsforberedelser; men fra Sommeren 1758 og til 1762 holdes der en Hær i Holsten. Vi har endvidere hævdet, at det var urimeligt, at der skulde foreligge en militær Episode efter 1760, da han blev optaget paa Missionskollegium. Da han ogsaa gør ret fyldigt Rede for Tiden fra en Gang i 1759 til 1763, kan vi kontrolere, at der ikke i dette Tidsrum kan være Plads til et militært Intermezzo. Han siger (Slgtbg. S. 18 f. o.) at han fik Kloster og Regensen efter i nogen Tid at have hørt Forelæsninger og (smst. S. 19 f. n.) før han blev Seminarist, hvilket skete i 1760 (Barfod: »Den falsterske Gejstlighed's Personalhistorie« II, S. 242). Han maa da antagelig senest have begyndt at høre Forelæsninger en Gang i 1759. Han tog teologisk Attestats 1761, fuldendte sin Uddannelse til Missionær baade teoretisk og praktisk og viedes til sin nye Gerning d. 4. Marts 1763. — Vi henvises da saavel af de politisk-historiske som af de personalhistoriske Forhold til Tiden fra en Gang i 1758 til en Gang i 1759, idet det jo var fra Sommeren 1758, at Hæren »laa i Holsteen«, at man »ventede Krig« og at man »drog for Hamborg«.

Der viser sig nu det mærkelige, at man i de autobiografiske Optegnelser forgæves leder efter positive Oplysninger netop om dette Tidsrum (smst. Slgtbg. S. 17—20). Alt, hvad der berettes om disse 1½ Aar holdes i en vis Ubestemthed. Det er i denne Sammenhæng værd at bemærke, at han giver sin Beretning en vis Elasticitet ved hverken at omtale Aaret for sin Optagelse paa Seminarier eller nøjagtigt at angive Aaret for sin Attestats (Slgtbg. S. 18 f. o. staar: 176[1]). Han nævner heller ikke, hvad Karakter han faar; men han faar non contentendus — 3. Kar., skønt han senere hverken gør noget tungt, uinteresseret eller ubegavet Indtryk. Og saa er han endda usædvanlig længe om at tage den. Det almindelige synes at være 3 Aar; ikke faa gjorde det paa 2; men naar nogen er over 4 Aar om det, spores der gerne en eller anden særlig Grund. Han er 6 Aar om det. Er det

egentlig talt ikke ret paafaldende? Ja, det kan jo være en Dovenskabsperiode; mangen en dygtig Mand har haft en saadan. — Men han er jo afholdt af sin Professor, faar Kloster og Regens? — Bag denne Uklarhed øjner jeg Mulighed for, at der er Plads til en lille Escapade, og dette Tidspunkt synes at falde sammen med »Familietraditionen«s Udtryk »Dengang da Fader ønskede Levebrød, søgte han om 3 Ting . . . « Da det ene var Missionær, maa Tidspunktet vel være før 1760, hvor han kom paa Missionskollegiet; thi da var Terningerne jo kastede. Er det saa dog ikke ganske mærkeligt, at han, lige før han antages af Egede som Aspirant (Sltgbg. S. 19 i. m.), taler om Muligheden af at søge Plads som Lærer ved Vaisenhuset? Det skulde da aldrig være den 3. Ting (hvis de to Ryttermuligheder rettere beset bør kaldes een Ting)? Det klinger jo næsten som han var ved at opgive Studeringerne, i hvert Fald Præstevejen. — Men: Soldat, Soldat! — hvorfor i Alverden skulde han dog have faaet den forrykte Ide, at lade sig hverve til Soldat? — Det gjorde »smukke Folks Børn« jo overhovedet ikke. Og gjorde de det, som Galningen Johannes Ewald, saa var der dog en Grund, en Grund, som endda hed Arendsel! Men hvad Grund kunde Glahn have, selv om han ogsaa kan have været en Galning (dog afgjort i mindre Format end Johannes Ewald)?

Ja, her maa jeg bede Læseren læse i Slægtebogen fra S. 18 L. 8 f. o. til S. 19: »Vi tre, Sverdrup, Bjørn og jeg . . . « og saa, med dette i frisk Minde følge mig videre. — — —

Glahns Begejstring for Grønland stammer altsaa fra Dreng- og Ynglingeaaarene, fra en Gang mellem det 12. og 17. Aar, hvor han bliver Student. Hans Lyst er Lysten til Eventyr; det er Kaptajn Christian Egedes og ikke de to Missionærer Hans og Poul Egede's Relationer, der fængsler ham; det er »Lyst til Landet«, »dette herlige Land, hvor man kunde faae saa meget nyt at see«. Han ønsker at blive Student for at kunne blive Seminarist og komme af Sted paa Eventyr — ikke for at studere videre eller for at blive Præst. — Med Aarene bliver hans Tanker dog noget mere alvorlige, og Iveren er den samme. Straks da han er bleven Student (1755), gaar han første Gang til Professor Poul Egede, men denne klapper ham paa Skulderen, anviser ham Flid og Taalmodighed, — endnu er han for grøn. — Da han Aaret efter (1756) er i Kbhvn. igen for at tage Filosofikum, søger han atter Egede efter endt Eksamen — med samme Resultat. Næppe er han — efter 1½ Aars Ophold hjemme — i Høsten 1757 kommen til København for at studere, før han er der igen, men »fik aldrig noget vist Svar, hvorfor, da jeg et Aars Tid [v: til Sommeren 1758], idelig havde overløbet Professoren, blev jeg tilsidst kied deraf og slog nu Grønland af Tankerne«. Det har selvfølgelig for den ærekære unge Mand været en

dyb Skuffelse, ja, er vel bleven følt som en Krænkelser: En Drøm, som han har næret i mindst 5—6 Aar, hvis Virkeliggørelse han har set hen til med Drengens Eventyrlyst og Ynglingens Higen mod det pulserende Liv! — Og saa — lukkes — Porten — langsomt — i —, lidt mere for hvert resultatløst og ydmygende Besøg hos Egede. »Endnu vidste ikke noget Mske, ikke engang mine Forældre, Paarørende eller Venner noget af min Lyst til Grønland. Jeg sluttede mig til, at det vilde være dem imod og derfor dulgte mit Forsæt med Flid«. Saare naturligt; senere ser vi jo, at Faderens Stilling til Spørgsmaalet (Slgtbg. S. 19 f. n.) retfærdiggør hans Formodning. Men — hvad staar der i det næste Punktum: »Siden, da jeg selv tænkte mere paa Grønland [hvornaar var det? og hvorfra dette Omslag??] vilde jeg ikke aabenbare det af Frygt, at man vilde le ad mit mislingede Indfald«. Hvad er nu det! Efter at have givet en god Grund til at holde ren Mund, giver han en langt daarligere Grund til det samme; thi hvad var her at le ad? Og efter at have sagt, at han paa et bestemt Tidspunkt forstaaeligt nok har opgivet det hele, taler han uden forklarende Overgang om et senere Tidspunkt, hvor han — tilsyneladende ganske umotiveret — tænker »mere« paa det, han lige har slaaet af Hovedet! —

Skal vi tage Mod til os og prøve paa at tænke os, at han i Mellemtiden mellem disse to Betragtningmaader — altsaa i Sommeren 1758 — i ungdommelig Desperation har søgt en »mislinget« Genvej til Eventyret, har ladet sig hverve som Rytter, da det saa ud til Krig; at han, da Krigsfaren ret snart drev over, har set, at han spildte sin Tid, fordi al Chance for Avancement fra Menig svandt med Udsigten til, at Krigen ikke blev til noget; at han er kommen tilbage til Kbhvn. i Efter-sommeren 1759, men — trykket af det ydmygende i Situationen — ikke har Mod til at tage fat igen, ikke synes, at der er noget at kæmpe for mere, tænker paa at opgive Studeringerne og blive Lærer ved Vaisenhuset — ret en Resignationstanke, naar man har aspireret til Missionær i Grønland eller Rytterofficer! Ja, saa forstaar man, at han tænker mere paa Grønland, der nu bliver »dette haarde Land, hvor han gerne vil tjene Gud«. Det lidt trodsige Gaa-paa-Humør giver Plads for en ægte Ydmyghed, der ser Livet, som han jo nu har prøvet noget af, saaledes som det er, Skuffelse og Alvor i Steden for straalende Eventyr i »Lande, hvor der er meget nyt at se«. Men man forstaar ogsaa, at han beholder sine Tanker for sig selv. Havde de andre endda vidst om disse Tanker før! men nu maa de jo absolut tro, at han har faaet en ny Raptus, et nyt »mislinget Indfald«. Og les af, det kan Ungdommen mindst af alt taale, naar den i Forvejen føler sig ydmyget, ja, som her, to Gange ydmyget og sidste Gang paa Grund af en Selv-raadighed, som han endda havde regnet ud skulde give ham Oprejsning

for den første. Man føler og forstaar, at han krymper sig ved Tanken om de spottende Smil eller den overbærende Trækken-paa-Skuldrene. — Men saa en Dag faar han Luft. Han er paa Besøg hos Morbroderen, som han boede hos i 5 Aar som Skoledreng. »Mosteren« »elskede ham som sit Barn«. Her føler han en vis Tryghed. Talen falder paa Husets Søn, som har skuffet Forventningerne — ligesom han selv; men der er dog den Forskel, mener han, at det er Fætterens egen Skyld; Lykken har jo banket paa hans Dør, da man bød ham at drage som Missionær til Grønland. Morbroderen studser; for Skoleholder »paa Landet« er ikke meget, men Missionær »i Grønland«, det er dog mindre endnu, »og var det budet Dig, saa skulde vi nok have hørt Dig betakke Dig!« Men saa vælder det ud af Henrik Christopher, alt det, han har gaet og ruget over: Drømmen, Længselen, Spændingen, Skuffelsen, Ydmygelsen, den kække Trods, der maaske dækkede over en vis ustadig Given op, den nye Skuffelse, Skamfølelsen — »men havde jeg haft Fætters Chance, saa havde jeg ikke gaet her og hverken vidst ud eller ind!« Og Onkel og Tante har set paa hinanden og med Kærlighedens Forstaaelse paa een Gang begrebet, at der boede noget i Søstersønnen, som kunde gøre Gavn, naar det fik Lov til at strømme lige ud og ikke blev ynkeligt stænget inde. Og han, som lige har sagt om Grønlandsmissionæren, at saa foretrak han dog den ringe Skoleholder paa Landet, han viser straks Nevøen Vej til denne ranke Lykke og beder ham ikke om for Guds Skyld at vælge Vaisenhuset, der dog er mere end Skoleholder paa Landet; og den unge Mand, der havde tænkt sig, at Provst Lindegaard, som han vidste holdt af ham, højst havde Nøglen til Vaisenhusets Skolestuer i Lommen, han føler, at nu er Chancen der og vil smede, mens Jernet er varmt; men Onkel og Tante kappes om at gaa først til Provsten; og Tante kommer først og træffer Provstinden, og hun buser straks ud med det: »Tænk, Henrik Christopher vil til Grønland som Missionær! Før syntes jeg saamænd det var en Straf, at komme derop; men naar jeg tænker paa, hvor varm han blev, da han talte om det, og hvor han har gaet og hængt, siden han var derovre i Holsten ved de ugudelige Krigsfolk, saa synes jeg jo, at det er en Guds Velsignelse, hvis han kan komme derop. Og tror De ikke, at Provsten vil tale med Professor Egede?« Og da Provsten kommer hjem, taler Mor med ham endnu før han har faaet Tøjet af; og han bliver ogsaa glad ved at faa at vide, hvad der egentlig var Grund til dette her ubegribelige med den unge Glahn, og lige med det samme gaar han til Egede. Og Egede husker godt Glahn; »Ja, han har været her tit indtil for et Aars Tid siden; men han snakkede altid om det herlige Land og alt det, man vilde opleve der; saa jeg bad ham nu bare se og blive Kandidat, saa kunde vi jo se om Lysten holdt sig.

Men nu har han ikke været her i snart et Aar, og jeg har saamænd spurgt efter ham, men jeg har ingen Ting kunnet faa at vide, andet end at han ikke gaar til Forelæsninger mere, og at han maaske var rejst bort. Men forholder det sig saadan, saa tager vi ham, naar De, kære Provst Lindegaard, siger god for ham. Men der er nu Sverdrup, han er jo ældre og har passet sine Studier samvittighedsfuldt; ham maa vi tage først. Lad nu Glahn vise at han vil og tage fat paa sin Eksamenslæsning, saa skal han nok komme ind paa Missionskollegiet«. Og Glahn tager fat igen, og Professor Holm skaffer ham Kloster og Regens, og — — Resten kan vi læse uden Underforstaaelser (Slgtbg. S. 20). Kommer der ikke Liv og Sammenhæng i denne mærkelig springende halvt aabenhjertige, halvt forbeholdne Fremstilling. Læg blot Mærke til, hvor kluntet Egedes Svar falder: »At jeg [Glahn] ofte havde været hos ham og havde megen Lyst til Landet; og (!) da han ikke havde kundet faa nogen Efterretning om min Opførsel (??) saa havde han ikke kundet antage mig; men paa hans [Provstens] Ord skulde han foreslaa mig for Missionskollegium«. Det »og« er i den logiske Forbindelse et værdigt Sidestykke til den umotiverede Tidsbestemmelse »siden, da jeg tænkte mere paa Grønland«. Og nu det, at Egede ikke kunde faa nogen Oplysning om hans Opførsel, hvordan kan det rime sig med de autobiografiske Optegnelser, hvis vi følger dem uden at korrigere dem. Ja efter dem fandt Glahn, da han i 1757 (Høsten) kommer til Kbhvn., i Professor Holm en Velynder, saa at »da jeg i nogen Tid (!) havde søgt hans Forelæsninger, gav han mig Sted paa Klosteret [hvornaar?] og siden (!) paa Regensen [hvornaar?] hvorpaa jeg blev ved med at høre ham [i samfulde 4 Aar] tillige med Dr. Rosenstand og Bang, indtil jeg i Aaret 176 (!) tog Ex. Theol«. Og saa skulde Egede ikke hen mod Slutningen af 1759 have kunnet faa den attraaede Efterretning om hans Opførsel paa Regensen eller hos Professor Holm, som kendte hans Far? Det lyder usandsynligt — meget usandsynligt!

Men hvorfor har Professor Glahn ikke omtalt denne Episode i de autobiografiske Optegnelser? (jeg kalder det med Vilje ikke en »Autobiografi«). Ja, disse er jo hverken Rousseauske »Confessions« eller Johannes Ewaldske »Levned og Meninger«, men slet og ret Data af den Periode i hans Liv, som afsluttes med hans Ansættelse i Ullensvang, altsaa Missionær Glahns Data. Den er skrevet i Treschows »Danske Jubel-Lærere«, der rummer Biografier af Præster, der har været i Embede i 50 Aar. Glahn blev Missionær i 1763 og døde i 1804. Han venter ikke at blive Jubellærer, men ønsker dog at mindes som den gamle Præst; naar han kun har skrevet om Tiden til 1778, da er det vel fordi han kunde vente, at hans senere Data var vel kendte. Hvad

man intet vidste om, det var, hvordan han blev Missionær.*) Herom handler da ogsaa omtrent de $\frac{3}{4}$ af disse Optegnelser, og kun de behandles pragmatisk, Resten annalistisk. Nu hører den militære Escapade kun højst uegentlig med til Hovedemnet; han havde kun ringe Plads, idet han nemlig har benyttet Bogens Smudstitel paa begge Sider og Bagsiden af Titelbladet, samt Pladsen paa første Side over og under Vignetten, tillige med højre Margin og under Klummen, og endelig 2 Linjer øverst paa næste Side, dog saa at det sidste Ord »... Egede« staar i 3. Linje. Han har altsaa ikke kunnet baade meddele og motivere denne Episode og det kan have bestemt ham til overhovedet ikke at ville omtale den uden mere indgaaende Forklaring. Og først og fremmest har han vel ment, at den — ligesaa lidt som mangfoldige andre Træk, han kunde have fortalt om sin Barndom og Ungdom — hørte med i den Sammenhæng, selv om der blev lidt Huller, naar den udelodes. — Med Børnene var det en anden Sag. De kunde baade have Morskab og lære noget af at høre om det og andet i hans Liv, og det er da ogsaa fra dem og ikke fra ham, at vi har de Træk, som er bevaret om ham og Hjemmet i det hele.

Jeg sammenfatter da mit Syn paa Sagen i følgende:

1. Brevenes Indhold er, hvad alle andre Meddelelser angaar, rent historisk. Altsaa maa det ogsaa opfattes som en historisk Kendsgerning, at han har gjort Tjeneste som »Gemeen« i Rytteriet i sin Ungdom.

2. Tidspunktet kan nærmere bestemmes dels ved Udtrykkene: »Det saa jeg selv i Holstein«, »da vi trak for Hamborg og vi gemeene troede det nu skulde blive Alvor«, »da vi laae i Holstein«, dels ved Skildringen af Forholdene i Hæren, dels ved Betegnelsen fra 1801 »for 40 Aar siden«.

3. Baade Punkt 1 og 2 falder i Traad med Datterens Meddelelse (den bør ikke kaldes en »Tradition«, hvilket er: noget overleveret, der nærmest har en sagnagtig Karakter; den er tydelig nok et Referat af, hvad hendes Fader har fortalt hende og de andre Børn; »Da Fader ønskede Levebrød, Søgte han 3 Ting«, staar der; ikke: ,skal han have søgt' eller lignende).

4. I de autobiografiske Optegnelser finder han ikke, at denne Episode hører hjemme. Men han undser sig ikke ved den; ellers havde han næppe fortalt sine Børn den, og absolut ikke opfordret dem til at gøre andre bekendt med den.

5. Hans Karakter, den Opdragelse, han giver sine Børn, hvad der berettes om hans Vaner og hans Forvovenhed i hans ældre Aar, og

*) »... en Periode, som ellers ikke var let at opklare«. (Slgtbg. S. 20 f. n.)

hvad han selv beretter i saa Henseende fra sine yngre Aar (sml. Slutn.), harmonerer meget godt med et saadant Ungdomseventyr.

6. Ved at indsætte Episoden i 1758, som alt peger hen paa, opnaar man: at udfylde den noget lange Studietid; at forklare det ringe Eksamensresultat; at gøre hans Dobbeltudredning af, hvorfor han tier med sine Missionsplaner, forstaaelig; at faa en Forklaring paa det Fænomen, at Morbroder og »Moster« kaster sig i Brechen for ham i Steden for at holde ham tilbage, og at Egede ikke kunde faa Oplysninger om hans Opførsel. Ja, om det saa er det ganske forandrede Syn paa Grønland, som han viser ved at nævne som sit Maal »at tjene Gud i dette haarde Land« (Slgtbg. S. 19) saa bliver det med en mislykket Episode som Baggrund ikke blot et Udtryk for, at han er bleven nogle Aar ældre, siden han talte om »et saa herligt Land, hvor man kan se saa meget nyt« (smst. S. 18), men for, at han har været i Livets Skole i Mellemtiden og er modnet til at se dybere i sig selv og i Tilværelsens Mening med ham.

IV

»Ogsaa et fantastisk Brev i Dialogform, — et af hans morsomste —, hviler paa Forestillingen om en militær Periode i Brevskriverens Liv«. (Slgtbg. S. 31).

Om dette Brev i Dialogform maa jeg forudskikke et Par Bemærkninger. Det har i Slægtbogen faaet Betegnelsen »fantastisk«, men burde maaske snarere hedde »Fantasi-Brev«. Det synes at høre med til en Serie, da det benævnes: »Fierde Brev«. Desværre er de andre ukendte. Skulde de mon findes nogetsteds, gemt og glemmt; man kunde jo særlig tænke paa Marcus' Slægt. Der er ingen Dato — som oftere i »Læget« og Brevene — og ingen Underskrift. Ja, der synes ikke engang at være Bevis for, at det er af Glahn. Det sidste har man ogsaa ment var tvivlsomt. Thi selv om Rytterepisoden er historisk, og selv om Humøret og Stilen er Glahn'sk, kan dog intet af dette være noget uimodsigeligt Bevis for, at han er Forfatteren. Men Beviset har jeg fundet; det følger efter Brevet og er uigendriveligt. »Brevet« er alligevel et Fantasi-Brev, fordi det fingerer en Morbror (til Sønnen), ved Navn Anders (ingen af Poul Egedes Børn hed Anders); fordi det foregiver, at Brevskriveren ikke er Præst, og at han tog sin Afsked fra Dragonerne, da han blev forlovet. Det sidste kan man endelig ikke absolut afvise; men det lyder ikke sandsynligt og behøver ikke at tages alvorligt i de andre lavede Omgivelser. Hvad er da Meningen med

»Brevet«. Maaske under en fornøjelig Form at give gode Raad om, hvordan en Soldat bør behandle sin Hest. (Muligvis var der en Serie af saadanne fingerede Breve, bestemt til at gennemgaa og fremstille, hvad der kræves af en god Officer). Fra to vidt forskellige Hold har jeg mødt den Bemærkning, at det kunde være inspireret af Matth. Claudius, der i »Wandsbecker Bot« har sin »Vetter Andres«. — Men hvordan det end er, — intetsteds findes der smukkere, fyldigere og kvikkere Udtryk for det specifik Henrik-Christopher-Glahnske Lune end her. Og saa er det interessant at se, hvor oplevet det hele virker, lige til Sidemændenes norske Navne, og hvor levende han gaar op i Situationen og ønsker, at den skal være sandfærdig fra Ideens Side, et Udtryk for ham personlig. Han skriver et Sted: »... thi er end Ryggen forknust [han led meget af Gigt i Slutningen af sit Liv] saa er der dog Kraft i Armene og Moed i Brystet... « Men de af mig fremhævede Ord er meget energisk overstregede. Hvorfor? Fordi han netop havde en svag Arm (Slgtbg. S. 28). Senere staar der: »Ved at øve sig i Vaabnene nyder man alle Livets Krigens Fornøjelser«; atter er det fremhævede Ord overstreget; det stemte ikke med hans Betragtning, hvor djærv den end er, at der ikke var noget bedre i »Livet«. — Det var morsomt at vide, om der har været en Model til »Morbror Anders«. Man skulde næsten tro det, saa levende er han tegnet; (men hvordan i det hele finde Skellet mellem Fantasi og Virkelighed i denne Dialog). Muligvis har vi her et »alter ego« og Brevskriveren har spaltet sig i to: et »Jeg« og en »Morbror Anders«; at »Jeg« er H. C. Glahn, det maa jeg som sagt vente med at bevise objektivt, til efter Brevet.

Fjerde Brev.

Søn

Din Morbroder Anders var just hos mig, da jeg fik Dit sidste Brev. — Hui — skreeg jeg. — Hui! Min Dreng exercerer, manøvrerer, defilerer, agerer, charcerer, attakerer, retirerer og — jeg veed ikke alt det paa Rer, som han og hans Kammerater foretage sig nu. Svoger Anders! Kiære Broer! Husker Du, da Du reed Din Blis og jeg min Bruunstierne? Husker Du, at det heed: I Morgen Kl. 4 skal være opsadlet og heele Esqvadronen færdig til at trække ud for at exercere, og husker Du saa, hvor glade vi vare og hvorledes vi alt forud hørte den Roes vi skulde faae? — Aa! Svoger! Aa! min gode gamle Kammerat! — Anders! der ligger min Krykke. Tag den og sæt Dig paa den og lad den være Din Blis. Tag saa den Stav, som staaer her og lad den være Din Flint og spring saa hen i Krogen, hist henne og tag Kisteskaftet og sæt det ved Din Side og lad det forestille Din Pallask og riid mig saa gesvindt ud paa Gulvet og saa vil jeg sidde her paa Bænken og bilde mig ind, at det er min Bruunstierne, jeg rider og saa vil vi gaa vore Krigsøvelser igennem. Naa Anders! Hvorfor posterer Du Dig ikke paa Din Plads. Veed Du ikke at Du skal have Torbiørn Olsen paa den ene Side og Halgier Bustethuun paa den anden Side. — **Esqvadron soll exerciren!**

Anders Jeg troer saa vist, som jeg er en Synder, at Du er ikke vel forvart under Skallen. Vil Du gjøre baade Dig og mig til Nar.

jeg. Hvad Nar? Kaldet Du da det Narrestræger at exercere og er det gal Mands Arbeyde at igientage sine gamle Krigsøvelser?

Anders. Ney. Men den Mand, der er kommen til Skiæls Aar og Alder og har traadt sine Børneskoe, maa vist have en Skrue løs i Hovedet, der vil bilde sig ind, at en Krykke er en Hest, en Stav en Flindt og et Koteskaft en Pallask. Saadan en Karls Lemmer kunde jeg knuse, naar de ikke i Forveyen vare knusede.

jeg. Ingen Fornærmelser; derom beder jeg Dig, Anders. Dem taaler jeg endnu ikke. Du veed, at jeg var Dragon med Liv og Siel og, omendskiøndt jeg toeg min Afskeed, da jeg blev forlovet med Din Søster, saa blev jeg derfor ikke mindre Dragon. — Føy mig og riid ud paa Gulvet og lad os forsøge, om vi endnu kan vor Børnelærdom, og, om der kom en Fiende i Landet, om vi saa kunde tage os paa, du at være Major og jeg at være Oberst for Bønderne. Faaer man mig først til — Hest og jeg saa faaer trykket mig ret fast i Sadelen, saa tør jeg endnu vove at angribe en Fiende; thi er end Ryggen forknust, saa er der dog Moed i Brystet, naar det gjelder om at forsvare Landet og Din Søster. Dog, hvad siger jeg. Modet fattes ikke, men mine Hænder de skielve. — Men kan jeg ikke selv slaae, saa kan jeg dog lære andre at slaae.

Anders. Du er den samme Galning, som Du altid har været. — At exercere, det har været Dit Liv og det er det endnu og dersom det er sandt, som jeg hørte een sige forleden, at vore Tilbøyeligheder følge os ind i den anden Verden, saa dræber Du der enhver Moers Siel med Din evige Exercceren.

Jeg. Og er der noget herligere Liv i Verden, end at exercere. Ved at øve sig i Vaabnene nyder man alle Krigens Fornøvelser, men ingen af dens Besværligheder, og naar det saa bliver Alvor, er man i Forveyen bekvem til at tiene Kongen og Fædrenelandet og behøver ikke, da først, at lære. Man seer, hvorledes Officererne blive vante til uforudseete Tilfælde og hvorledes de viide at fatte sig og udreede sig af dem, om de ere ugunstige og at benytte sig af dem, om de ere gunstige. Derved faaer man Tillid til dem og lader sig med et roeligt Sind føre lige ind i Ilden. Saa seer man ogsaa Kammeratens Færdighed i at skyde, og hugge; at angribe og i rette Tid at trække sig tilbage; at svinge nu til Høyre og nu til Venstre; at slutte sig tæt sammen og atter at udbrede sig. Snart at formeere en ret og liige Liinie, snart en Kiile og snart en Battallion Karree, og derved voxer Modet hos de Høye og hos de Lave og naar det saa bliver Alvor, saa angriber man, som Løver, staaer, som Løver, strider, som Løver og — Pif — Paf — Puf — saa ligger Fienden der og kommer der saa til rette Tid en Bom — Bam — Bom — ind imellem og det svære Skyts stilles got og gjør sin Virkning — saa løber alt, hvad løbe kan og den øvede Krigshær staaer og raaber Victoria! og saa kaster den sig ned paa sine Knæ og takker den Gud, som styrkede den og saa staaer den op igien for at love Herren. —

Anders. Du falder mig noget vidtløftig. Men det faaer jeg finde mig i og jeg er vandt dertil. — Dette allene vil jeg sige, at Du altid har været en brav Karl, men det gaer Dig, som det gaer saa mangen en brav Karl, at Du gjør vel meget af Dine Vare. Men ligemeget derom. Jeg har i Aften god Tid. Lad os da blive ved at tale om det forbiegangne, men for alting bild Dig ikke ind, at Du nu rider Din Bruunstierne.

Jeg. Min Bruunstierne! Ja. Det var en Hest af første Skuffe. Generalen selv havde den ikke bedre. Aldrig glemmer jeg den Dag, han blev mig overleveret. Karl! sagde vor gode Oberst. Tag den Hest. Saalænge Du tiener, skal ingen anden

end Du ride ham. Det er et deyligt Beest og Du er værd at have en god Hest. Maaden paa hvilken Obersten betroede mig Hesten glædede mig endnu meere, end Hesten selv og af bare Glæde, kunde jeg ikke takke. Men saa tænkte jeg: Du er værd, gode Mand! at tiene under. Jeg skal tage imod Hesten og passe den og øve den og riide den saaledes, at dersom nogen Fiende er dristig nok til at bryde Freden og vi skulde komme i Slag, saa skal du see, at jeg elsker Dig og skulde det skee, at Du skulde blive omringet af Fienden, saa skal jeg og min Hest jage lige ind imellem dem og sable ned for Fode og vi skal vove vor Liv for at frelse vor elskede Oberst, og derfor vænte jeg ham ogsaa til, saasnart jeg loed ham føle Sporen paa et usædvanligt Sted, at han skulde slaae bag op af alle Kræfter, saa at jeg var temmelig vis paa, at alt maatte viige for mig og min raske Hest.

Anders. Jeg kan ikke faae et eeneste Ord indført. Kan Du erindre min Blis.

Jeg. Det var og en deylig Hest. Men husker Du, hvorledes vi hialp hinanden at passe dem op og hvor tit vi maatte lægge os ud med Korporalen, naar han vilde knibe paa Høet og Havren, og husker Du, hvorledes vi skiftedes til at staae op om Natten og foore dem, og hvorledes vi bar Vand i Spande ind til dem og, naar saa de andre reede deres Heste til Vands, reede vi og vore og gav dem god Tid til at drikke, og hvordan vi saa striglede og pudsede dem og saae dem til Gode og gav dem lidt og tit og holdt Krybberne reene, og hvor venligen vi omgikkes dem og klappede og strøg dem og sadte vi os op paa dem, skeede det aldrig pludselig, men havde vores visse Tegn, hvorved vi gave dem tilkiende, at de maatte nu lave sig til at bære deres Ryttere og naar vi saa vare stegne op, toege vi dem aldrig haart i Bidsalet, ikke heller hug vi dem voldsomt med vore Sporer; thj vore Heste vare stolte Dyr og taalte, ligesaa lidet som vi, Fornærmelser. Uden Fornødenhed tumlede vi dem aldrig og vi vogtede os vel for, at de ikke skulde sætte det mindste af deres Kræfter til, førend de kom paa Exerceer Pladsen. Men naar de og kom der, saa skaanede vi dem ikke, og saa viiste vi, at vi havde Heste, og de viiste, at de havde Karle, der vare værd at see paa og som Kongen kunde slaae sin Liid til.

Anders. Men du glemmer endnu en Ting. Vi kom til at ligge hos en god ærlig Bonde i Jylland hvis Heste vare altid friske, muntre, stærke og vel ved Magt, omendskiønt de havde jevnligt Arbejde. — Af ham lærte vi, at lade vore Heste dagligen svømme, og naar Vandet ikke var dybt nok dertil, at lade dem lægge sig deri og boltre sig dygtig omkring i det. Derved bleve ikke allene deres Seener stærkere, men vi vare ogsaa i Stand til at sætte over en Flod eller Aae og naar vi holdt os tæt sammen og vi fik de andre af vore Kammerater med os, der havde lært denne samme Kunst, som vi, maatte Aaen endda rinde temmel. stridt, inden vi havde Aarsag at frygte.

Jeg. Det er sandt, hvert Ord Du siger og jeg sidder og tænker paa, hvad en veløvet Rytter maa kunde udrette, naar han har en øvet og rask Hest, saadan Hest, som min var. Men vil Du have Taalmodighed og høre paa mig, saa skal jeg fortælle Dig noget. Forleden sad jeg i Kakkelovns Krogen hos vor Præst og som han gik og røgede paa sin Pibe, fik jeg bragt min Hest paa Bane og jeg roeste ham; thi han var værd at rose og jeg fortaalte ham, hvor spag han var og hvor let til at bøye og hvor stolt han var, naar han var opsadlet og naar jeg sad paa hans Ryg og naar vi exerceerede, hvor han vrinskede, saa det hvinede i Luften og prustede og sparkede den sorte Jord op og spidsede sine Øren og gav Agt paa alt, hvad der blev kommandeeret, og imedens jeg sad saa og snakkede gik Præsten hen og toeg sin Bihel, som laae paa Bordet og saa stod han midt paa Gulvet med Bogen i den eene Haand og Piben i den anden og hørte Alt, hvad jeg sagde til Roes for min Bruunstjerne, og da jeg nu havde sagt alt, hvad jeg vidste at sige,

saa sagde han: Naar Din Hest var en ret god Hest, som Du siger, saa er og et hvert Ord sandt, som Du fortæller om ham. Vil Du ellers have en uefterlignel. Beskrivelse over en ret modig og vælig Hest, saa findes den her. Da har jeg dog læst mangen en god Gang i Bibelen, sagde jeg, og der gaaer ikke mangen Aften forbi, at jeg jo læser et Kapitel, men det veed jeg aldrig, jeg har lagt Mærke til. Kan vel være, sagde Præsten. Maaskee Du ikke nyel. har læst Job's Bog, der anføres Gud i 39 Kap: saaledes at tale til Job:

»Kan Du give Hesten Styrke, eller iføre hans Hals med Vrinsken. Kan »Du gjøre, at den bevæges som en Græshoppe? — Dens Næses Magt er forførdelig. — Dens Fødder grave i Dalen og den glæder sig ved sin Kraft. — »Den kan udgaae mod den, som bær Rustning. — Den leer ad Frygten og forskrækkes ikke. Klinger Piilekaageret over den, ja — det blinkende Jern paa »Spyd og Glavind, da opkaster den Jord med hæftig Bevægelse og Fnysen og »ikke troer, at der er Trompeters Lyd. — Naar Trompeten noksom lyder, siger »den — Hui — og lugter Krigen langt fra — ja — Fyrsters Bulder og Skriige.

Anders. Dette var et deyligt Stykke. Jeg veed aldrig, at jeg før har hørt det, men jeg skal tit læse det og læse oftere i Bibelen, end jeg hidtil har gjort; thi maaskee der er fleere saadanne Stykker. — Men jeg maa gaae hjem til min Moerlille. Hun venter efter mig, og nu god Nat, Svoger! Tak for i Aften.

Jeg. Selv Tak, Svoger! God Nat. Sov vel.

Saaledes min Søn gav Dit Brev Andledning til en fornøvel. Aften før Din Morbroder og mig, og jeg har skrevet Dig vor Samtale heel og holden, og naar Du nu læser den, saa kan Du bilde Dig ind, at Du er midt imellem Din Morbroder og Din Fader, der er nu

Som den sammenstødte Kudsk, der røres
Ved Skraldet af den Pidsk, han førte før.

Lær brav at exercere. Kan jeg slæbe min forknuste Krop saa langt, vil jeg selv see, hvorledes Du seer ud, naar Du staaer under Gevæhret.

Se, dette sidste Vers, der jo sigter til hans invalide Arm, er skrevet kort efter at han fik den, hvad han selv siger et Sted i Kajakroer-Forslaget, hvor han beder om Lov til at citere følgende Stykke af et Brev til en af sine norske Venner, som er skrevet kort efter at han er kommen til Danmark, og hvori han skildrer noget af sit grønlandske Liv:

Mit blottet Hoved rørte Kulden ikke,
Af Regn og Slud og Frost jeg skoggerloc.
Om jeg fik Mad — om ey, — om noget til at drikke
Om ei, — var jeg dog altid glad og fro.
Naar Vinden tudede og Himlen brølte Torden,
Naar jeg krøb i en Hule, giort af Sneec,
Naar Skræk og Angester udbredtes over Jorden,
Jeg munter var og ingen Frygt lod see.
Var jeg paa Havet og der var et deyligt Stille,
Saa var jeg glad, af Glæde sang og sprang.
Om Stormen saa igien begyndte os at drille,
Var jeg dog glad, lod storme, sprang og sang,

Mig intet Arbeid kunde gjøre bange, skrække,
 Og var det haardt, da var det just for mig.
 Med fyrigt Mod begyndte jeg min Arm at strække,
 Og Modet vandt, og jeg fik frem min Krig.
 Nu er jeg som den sammenstødte Kudsk, der røres
 Ved Skraldet af den Pidsk, han førte før.
 Her sidder jeg. — Ak! — at det engang maatte høres,
 At mine Drenges Mod er som det bør.

Ja, er Citatet af Glahn, saa er Dialogen det naturligtvis ogsaa. Men, ikke sandt: intet daarligt Emne til en Husarofficer! Men hvordan var det — Husar — Dragon? — — Ja, naar jeg tager det »oplevede« Indhold ud af den tildigtede Ramme i »Dialogen«, saa fristes jeg til at foreslaa følgende lille Tekstrettelse i den 84-aarige Datters Optegnelse:

»Da Far ønskede at faa Levebrød, Søgte han paa een Gang 3 forskellige Ting: Officer ved Husarerne, (men han blev kun noget ved et Dragonregiment), Missionær paa Grønland og jeg troer det 3. var Lærer ved Vaisenhuset«.

Har jeg været for dristig i mine Slutninger? Jeg tror det ikke. Men her er et Punkt i Henrik Christoffer Glahns Liv, som der er Grund til at vende tilbage til for om muligt at komme til fuld Klarhed over det.

Sorø i Sept. 1918.

Alfr. Glahn.

TIL MEDLEMMERNE

Bestyrelsen benytter Lejligheden til at meddele den fornøjelige Kendsgerning, at Glahn-Samfundet har fundet en saa almindelig Tilslutning, at ikke blot alle, der her i Landet bærer Navnet Glahn eller er født Glahn, har meldt sig som Medlemmer, men ogsaa adskillige af den fjernere Slægt, saa at det nu tæller 166 Medlemmer. Gid denne umiddelbare Lyst til Sømmenslutning maa blive en god og fast Tradition.

Under Sekretæren, cand. jur. H. E. Glahns Indkaldelse til Militærtjenesten har Ingeniør Sigurd E. Glahn, Odinsvej 17, Kbhvn. V., overtaget Sekretær- og Kassererfunktionerne, hvorfor Medlemmerne anmodes om ved dette Blads Modtagelse at indsende Medlemskontingent for 1918 til ham.

TIL LÆSERNE

Jeg føler Trang til at redegøre lidt for min Redaktørvirksomhed, som — jeg foretrækker at sige det selv — af nogle maaske snarere betitles Redaktørvirksomhed.

Paa det Møde, hvor »Glahn-Samfundet« blev stiftet og Bladets Udgivelse bestemt, gik jeg ind paa at redigere dette, skønt jeg hverken havde Tid eller følte mig Opgaven voksen; men jeg maatte erkende, at de andre Frænder havde gode Grunde til at sige Nej, og en maatte jo gøre det. Jeg anførte imidlertid, at jeg havde saa meget at passe i Forvejen, at jeg maatte kræve, at Tidspunktet for Udsendelsen af de enkelte Nr. skulde være tvangsfrit; dette blev indrømmet mig, hvorimod jeg ikke havde Held til at gennemføre, at der kun skulde komme ét Hefte om Aaret. Antallet blev sat til to.

Naar der alligevel i Aar kun bliver ét Hefte, ligger det tildels i Papirvanskeligheder, men oprigtig talt ogsaa deri, at jeg har haft saa meget Ekstraarbejde med Sorø Akademis Bibliotek, at jeg ikke har kunnet overkomme mere. Jeg haaber — ogsaa af ganske egoistiske Grunde — at jeg i Fremtiden maa faa lidt mere Tid til min Raadighed.

Jeg benytter nu Lejligheden til ganske ligefremt — vi er jo i egentligste Forstand en familie og undgaar forhaabentlig nok i Fremtiden offentlig Omtale af elskværdig eller skemtende Art — at bede om Overbærenhed m. H. t. dette Nr.'s uregelmæssige Fremkomst. Ogsaa Stoffet har voldt mig Vanskeligheder. Jeg havde oprindeligt tænkt paa i dette Nr. at faa noget frem om Adam Wilhadt Glahn den ældre og nogle Breve af Adam Wilhadt Glahn den yngre. Det første vilde kræve et Besøg paa Viborg Landsarkiv, som maa vente til ad Aare; det andet krævede en omhyggeligere Gennemgang af Materialet, end jeg kunde naa i Aar. — Jeg bestemte mig da i den 11. Time til at behandle det foreliggende lidet kendte Spørgsmaal, som nok tager lidt rigelig Plads, men vel fortjener at kendes og drøftes.

Jeg benytter Lejligheden til at bede alle Familiens Medlemmer, som har gamle Familiebreve, om at gennemse disse. I Fjor besøgte jeg en Fætter, som havde en Del gamle Breve liggende. Jeg fik venligst Lov til at lede og fandt 5 Breve i Original fra Professor Glahns Haand. Jeg har taget Kopi af alt, hvad jeg ved er bevaret i Slægten om og af ham og hans Hustru. Den Samling vil jeg gerne have saa komplet som muligt, da jeg haaber engang at kunne udgive den. Derfor beder jeg alle Familiens Medlemmer, hvis De ved et Eftersyn finder noget, da at være saa elskværdige at laane mig Originalerne eller i Mangel deraf Kopier, for at jeg selv kan tage Afskrift af dem.

Behøver jeg at sige, at jeg med Glæde modtager Bidrag, som egner sig til at optages i disse Blade.

Sorø i September 1918.

ALFR. GLAHN.